

Eestisse on tekkimas aina suurem ja võimsam „enamus”. Aina suurem osa rahvastikust paikneb hegemoonilises keskuses Tallinnas, aina nõrgemaks jäävad inimeste hääled kogemustega mujalt. Jätkuvalt on keeruline inimestel, kes ei vasta enamuse heteronormatiivsele identiteedile, vähemusena ühistranspordiski eksisteerida. Ühtne Eesti on hakanud tähendama valet asja.

Maakohad kaotavad järjest elanikke. Kõigile maakondadele peale Harju ja Tartu prognoositakse rahvastiku langu järgneva 25 aasta jooksul. See kadu tuleb suuresti maakohtade arvelt. Keskused, erit Tallinn tõmbavad palkade ja mugavustega. Maakohad tõukavad inimesi, mitte sest neil poleks midagi ainulaadset pakkuda, vaid sellepärast, et ääremaal elamiseks, peab olema valmis maksma kõrget hinda, madalama palga, aeglasema arstiabi, kulunuma infrastruktuuri juures.

Ma arvan, et see on väga halb, mitte ainult romantilises mõttes. Ma arvan, et on praktilised looduskaitse kahjud, mida kogeb terve riik, juhul kui ääremaastumine süveneb.

Kui inimesed surutakse linna, kaotavad nad kontakti loodusega. Kui inimestel pole kunagi vanavanemaid maal olnud, kui nad pole kunagi mööda raba laudteed kõndinud, siis lähenetakse inimese ja looduse suhtele hoopis teistmoodi. Diskussioonid looduse väärtustamise ja looduse olulisuse üle hakkavad kõlama rohkem nagu arutelud selle väärindamise üle. „Ei, ei, ei, ärme lõika metsa maha ja tee sellest pelleteid, jumala eest... Lõikame puud maha ja teeme neist midagi kasulikumat ja kasumlikumat. Ärme kaevanda põlevkivi ja viska seda lihtsalt ahju... Oleme ikka mõistlikud ja teeme sellest õli.“ Meil on vaja siia riiki rohkem inimesi, kes hoiaksid fookust õigel arutelul.

Kodanikega resoneerub alati keskkonnakaitsja jutt rohkem siis, kui nad on näinud ja isegi elanud looduse keskel. Juhul kui nad on veetnud suure aja looduse kui süsteemi lähedal, mõtestavad inimesed enda jaoks lahti koolis õpetatud seosed elukeskkondade vähenemise ja ohustatud liikide väljasuremise, mõne üksiku liigi väljasuremise ja kogu toiduahela kollapsi, bioloogilise mitmekesisuse ja põllumajanduse, meditsiini ning kliimamuutuse vahel. Nad saavad aru, miks on vaja liike kaitsta, sest omavad ökosüsteemist terviklikku pilti: nad ei viska prügi maha, ei tapa igat ettejuhtuvat ämblikku, kuna suudavad antud mõjusid mõjusid mõõta.

Nad tõepoolest usuvad ökolooge, kui nood ütlevad, et see 1,3 meetri pikkuste identsete puudega malelaua mustriks kaetud maa-ala ei asenda päris metsa. Nad teavad, et puid saab tõesti istutada, metsa mitte.

Ma ei tea, kas poliitikud sooviksid, et valijad sellist juttu usuksid, mina soovin küll ja ma arvan, et kõige parem viis, kuidas inimestel aidata ise selle uskumuseni jõuda on efektiivne regionaalpoliitika, mis võimaldaks maal elamist ning inimesi, kes häälekalt looduse ja keskkonnaga seotud teemadel sõna võtaksid. Meil on vaja mitmekesisist rahvast.

Tihti loodavad progressiivid, et aja möödudes muutuvad ka kombed, et ühiskond muutub järjest sallivamaks. Uued põlvkonnad on avameelsemad kui vanad. Hetkel säärane trend on pigem regressiivne. Lääneühiskonnas on noorte seas paremäärmusluse ja konservatismi tõus. Järjest enam on eriti noormehi, kes satuvad infomullidesse, kus neisse juurdub šovinism, ksenofoobia.

Ma ei soovi elada Eestis, milles on suur grupp inimesi, kes peavad mu ema, mu õde, mu tüdarta endast alamana. Ma ei taha, et LGBT+ grupid tunneksid ennast igapäevaselt ohustatuna – keskmine transsooline kogeb Euroopas iga nädal vaenukuritegu – ning teiseks, et endast ja oma sättumustest rääkimine on ebatavaline või kuidagi nakkav: levinud „homopropaganda“ narratiiv, et mõne grupi esindatuse eest peab meediat kuidagi kaitsma.

Mina usun, et siinne kurjajuur pesitseb noorte halvas vaimses tervises, mis omakorda osutab haridussüsteemi kitsaskohtadele. Noorte radikaliseerumine toimub siis, kui sotsiaalmeedias olev äärmuslik sisu pakub lohutust, kui kogukond vihkajaid pakub karjatunnet, vähendab üksildust, stressi. Nendel lastel ei ole oskusi, et oma muredega paremini toime tulla ja nendele positiivsemat väljundit leida, neil ei jää tihti midagi muud üle.

Üks lahendustest siinkohal on haridus. Hetkel ei ole kool valmis tegelema väljakutsetega, mida sotsiaalmeedia, akadeemiline surve ja isegi koroonajärelnähud lastes põhjustavad. Noorte sotsiaal-emotsionaalsed oskused vajavad rõhku: empaatia, suhtlusoskus ja -julgus, eneseanalüüsimine, sallivus on kõik õpetatavad. Kolmandik noortest kogeb vähemalt korra nädalas masendust, sellega peab tegelema.

Ühtlikkus kahjustab Eestit. Mida rohkem on meil inimesi eri Eesti paikadest, seda kogenumad otsustajad me kõik oleme. Ma tahan, et riigil ja tema valijaskonnal oleks pagas, mille abil loodus- ja keskkonnakaitset käsitleda.

Mida enam julgevad vähemused end avaldada, enda olust rääkida, mida valmimad on ühiskond neid ära kuulama, seda rohkem on kõik inimesed pildil. Ma tahan, et kõik inimesed sõandaksid igapäevaselt lihtsalt olla.

Morten Kosk